

Temanotat

Syria: Identitetsdokumenter og pass

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Before the outbreak of civil war in Syria in 2011, the country had a functioning population registry that covered all citizens. Official identity documents and passports were issued upon request after checking applications against the population registries and support documents presented by the applicant. As a result of the civil war, governmental institutions responsible for issuing identity documents and passports have ceased to function in most of the territories controlled by the opposition. In government controlled territories, these institutions still function, but for some it has become impossible to approach the areas where these institutions are located. Consequently, parts of the population are not anymore able to register births, marriages and deaths, or to have new identity documents issued. The civil war has also led to weaker control measures. «Genuine» documents issued under false names or with altered information have become frequent. There is also an increase in the use of forged documents.

SAMMENDRAG

Før borgerkrigen i Syria som brøt ut i 2011, hadde landet et fungerende folkeregister som omfattet alle statsborgere. Offisielle identitetsdokumenter og pass ble utstedt etter søknad og kontroll av underlagsdokumenter og folkeregistrerte opplysninger. Borgerkrigen har ført til at offentlige kontorer som utsteder identitetsdokumenter og pass, har sluttet å fungere i store deler av de opposisjonskontrollerte delene av landet. I regjeringskontrollerte områder fungerer disse kontorene fremdeles, men noen er ikke i stand til å oppsøke slike områder, og er dermed forhindret fra å registrere fødsler, ekteskap og dødsfall eller å få utstedt nye identitetsdokumenter. Borgerkrigen har også ført til svekkede kontrollrutiner ved utstedelse av offentlige dokumenter. Man ser stadig oftere at «ekte» dokumenter utstedes med gale personopplysninger. Utbredelsen av falske dokumenter øker også.

INNHold

1. Innledning	6
2. Pass og identitetsdokumenter – formelle prosedyrer	6
2.1 Det syriske folkeregisteret – Sivilstatusavdelingen	7
2.1.1 Nasjonale ID-kort	8
2.1.2 Fødselsattester	9
2.1.3 Utskrifter av folkeregistrerte opplysninger	10
2.1.4 Vigselsattester og skilsmisseattester	10
2.1.5 Familiebok	10
2.2 Pass	11
2.2.1 Gyldighetstid	12
2.2.2 Gebyrer	12
2.2.3 Søknadsprosedyrer	13
2.3 Militærbok og militært ID-kort	13
2.4 Dokumenter utstedt til palestinere	14
2.5 Statsløse kurdere	15
3. Endringer som følge av borgerkrigen i Syria	16
3.1 Offentlige kontorer i regjeringskontrollerte områder	17
3.2 Offentlige kontorer i opposisjonskontrollerte områder	18
3.3 Tjenester tilgjengelig utenfor Syria	20
3.4 Kurdiske områder	20
4. Dokumenters notoritet	21
4.1 Kontrollrutiner og registrenes pålitelighet	21
4.2 Korrupsjon og uriktige opplysninger i «ekte» dokumenter	22
4.3 Falske dokumenter	22
5. Referanser	25

1. INNLEDNING

Dette temanotatet gir en oversikt over hvordan det syriske folkeregisteret er bygget opp. I tillegg beskrives de viktigste offisielle syriske identitetsdokumentene, herunder pass og ID-kort, og prosedyrene for hvordan disse dokumentene anskaffes.

På publiseringstidspunktet har borgerkrigen i Syria pågått om lag seks år. Krigshandlingene i landet har medført at offentlige kontorer med ansvar for dokumentutstedelser og folkeregistre, har sluttet å fungere i deler av landet. Notatet beskriver derfor både de formelle prosedyrene rundt anskaffelser av identitetsdokumenter (kapittel 2), hvordan borgerkrigen har påvirket mulighetene til å anskaffe og fornye identitetsdokumenter og pass (kapittel 3) og i hvilken grad kontrollrutinene i byråkratiet og dokumentenes notoritet er påvirket av krigen (kapittel 4).

Informasjonen stammer til dels fra relevante skriftlige kilder, og dels fra opplysninger samlet inn i forbindelse med informasjonsinnhentingsreiser til Syria, Libanon, Jordan, Tyrkia og Nord-Irak mellom 2013 og mai 2017. I Syria har Landinfo blant annet intervjuet representanter for relevante enheter i det statlige byråkratiet, herunder Sivilstatusavdelingen som har ansvar for folkeregisteret, Direktoratet for migrasjon og pass som utsteder pass og det syriske utenriksdepartementet. Syriske myndigheter står nærmest til å forklare hvordan deres eget byråkrati fungerer, og vurderes derfor som helt sentrale kilde for tematikken som beskrives i dette notatet. Samtidig anses supplementet fra ikke-statlige kilder som en viktig motvekt, særlig i kapittel 3 og 4, da myndighetene synes å underkommunisere problemene som har oppstått som følge av borgerkrigen.

Noen av de muntlige kildene som Landinfo har benyttet ønsket ikke å bli sitert under fullt navn da informasjonen til dels er av en sensitiv karakter. Disse kildene er etter eget ønske anonymisert.

Situasjonen i Syria er uoversiktlig og under stadig endring. Fremstillingene som Landinfos informanter ga i forbindelse med informasjonsinnhentingsreisene, senest i mai 2017, kan fort bli utdatert. Leseren bør derfor ta hensyn til at opplysningene som presenteres her, representerer situasjonen i Syria senest på publiseringstidspunktet.

2. PASS OG IDENTITETSDOKUMENTER – FORMELLE PROSEDYRER

Dette kapitlet beskriver hvordan det syriske folkeregisteret er bygget opp, hvordan de vanligste offisielle syriske identitetsdokumentene er utformet, og hvilke søknadsprosedyrer man må gjennomgå for å få slike dokumenter utstedt eller fornyet. Informasjonen bygger blant annet på samtaler med representanter for Sivilstatusavdelingen, dvs. det syriske folkeregisteret, og Direktoratet for migrasjon og pass i Damaskus i september 2015, september 2016 og mai 2017. Endringene som har funnet sted som følge av borgerkrigen omtales i kapittel 3.

2.1 DET SYRISKE FOLKEREGERET – SIVILSTATUSAVDELINGEN

Det første nasjonale syriske folkeregisteret ble etablert i 1922. Folkeregisteret administreres av Sivilstatusavdelingen¹, som ligger under Innenriksdepartementet. Sivilstatusavdelingen har et hovedkontor i Damaskus, regionale kontorer (*mudiriya*) i hver av de 14 provinshovedstedene og lokalkontorer (*amana*) på sub-provins nivå. Før borgerkrigen brøt ut i 2011 fantes det omtrent 286 lokalkontorer. Papirregistrene oppbevares på de enkelte lokalkontorene (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og september 2016; UNDESA 2009, s. 56-57).

Registeret ble digitalisert gjennom et landsdekkende prosjekt iverksatt mellom 2004 og 2005. Før krigsutbruddet i 2011 skal derfor hovedkontoret i Damaskus ha hatt tilgang til hele registeret digitalt, uavhengig av hvor i landet man var registrert (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og september 2016; Sivilstatusavdelingen u.å.).

Det syriske folkeregisteret er organisert etter 1) *familienummer* og 2) *nasjonalt nummer*:

- *Familienummeret (khana eller qaid)* er folkeregisterets arkivnøkkel og har vært i bruk siden det første folkeregisteret for Syria ble etablert i 1922. Familienummeret består av et stedsnavn (landsby eller kvartal i en større by), etterfulgt av et nummer (som regel minst to siffer). Alle medlemmer av en storfamilie har samme familienummer (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og september 2016).²
- *Nasjonalt nummer (raqm watani)* er unike numre som tildeles alle syriske borgere i forbindelse med fødselsregistrering. Systemet med nasjonale numre ble innført samtidig med digitaliseringen av folkeregisteret i 2004. Numrene består av elleve siffer. De to første sifrene viser til provinsen hvor vedkommende er registrert. De neste to sifrene viser til det aktuelle sivilstatuskontoret på sub-provinsnivå hvor vedkommende er registrert. De neste syv sifrene er et serienummer som tildeles automatisk av datasystemet.³ Nummeret står oppført på de fleste syriske identitetsdokumenter (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og september 2016; Sivilstatusavdelingen u.å.).⁴

¹ Det offisielle syriske navnet er *Shu'un al-madaniyya*, som direkte oversatt betyr [avdeling for] sivile forhold. I noen sammenhenger forekommer også begrepet *Idara al-ahwal al-madaniyya*, som kan oversettes med *Sivilstatusavdelingen*. Den vanligste engelske betegnelsen er *Civil Status Department*. I dette dokumentet benyttes betegnelsen *Sivilstatusavdelingen*.

² Kvinner flyttes fra fars familienummer til ektemannens familienummer når de gifter seg. Menn beholder fars familienummer når de gifter seg. Det kan dermed være flere kjernefamilier registrert på samme familienummer. Dersom en kvinne blir skilt, føres hun tilbake til sin fars familienummer (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og september 2016). Rubrikkene hvor familienumrene er oppført, har litt forskjellige betegnelser på ulike identitetsdokumenter. Familienummeret er ikke gjengitt i de nye passene som kom i sirkulasjon fra 2002 (N-serien) (DISCS u.å.; Edison TD u.å.).

³ Ifølge Sivilstatusavdelingen i Damaskus forekommer det derfor aldri at søsken eller ektefeller har tilnærmet like nasjonale numre (Sivilstatusavdelingen, møte september 2016).

⁴ Noen syriske statsborgere ser ut til å mangle et nasjonalt nummer. Enkelte sivilstatuskontorer har sluttet å fungere eller mistet dataforbindelsen til Damaskus på grunn av den pågående borgerkrigen (se kapittel 3.2). Barn som registreres ved regjeringskontrollerte sivilstatuskontorer uten fungerende dataforbindelse til Damaskus, registreres kun manuelt og tildeles derfor ikke nasjonalt nummer. Disse barna kan likevel få utstedt pass. I så tilfelle vil rubrikken i passet hvor det nasjonale nummeret skal stå oppført, være blank. Ifølge representanter for Sivilstatusavdelingen (møte september 2015) gjelder dette utelukkende barn født etter krigsutbruddet, dvs. barn

Følgende data registreres: egennavn, etternavn/familienavn, fars navn, mors navn, fødested, fødselsdato, sivilstatus, religion, registreringsdato, registreringssted med familienummer og nasjonalt nummer (Sivilstatusloven 2007, art. 11). Sivilstatusavdelingen registrerer og oppdaterer fortløpende fødsler, dødsfall og endret sivilstand, og har i tillegg ansvar for å registrere erverv av statsborgerskap og rettinger av feil i registrene. Fedre er ansvarlige for å melde fra til sivilstatusavdelingen om fødsler (se kapittel 2.1.2). Lokale offentlig oppnevnte *mukhtar*⁵ har ansvar for å melde inn dødsfall. Ektefeller har selv ansvar for å registrere ekteskap og skilsmisser ved egne familiedomstoler som deretter sender melding om endret sivilstand til sivilstatusavdelingen (se kapittel 2.1.4) (UNDESA 2009, s. 57).

Tidligere måtte man oppsøke sitt hjemsted, dvs. det sivilstatuskontor hvor man var folkeregistrert, for å få utstedt dokumenter eller for å registrere barn eller endret sivilstand. Digitaliseringen av registrene har gjort det mulig å få disse tjenestene fra et hvilket som helst kontor (Sivilstatusavdelingen u.å.).⁶ Unntaket er nasjonalt ID-kort hvor det i utgangspunktet fremdeles kreves at man møter opp på sitt registrerte hjemsted (se kapittel 2.1.1). Borgerkrigen har medført endringer i disse rutinene (se kapittel 3.3).

2.1.1 Nasjonale ID-kort

Sivilstatusavdelingen utsteder nasjonale ID-kort til alle syriske statsborgere. Søknad skal leveres inn når man fyller 14 år (Sivilstatusavdelingen, møte mai 2017; Sivilstatusloven 2007, art. 51). Man får ingen automatisk innkalling eller beskjed om å søke om ID-kort fra skoler eller andre offentlige institusjoner. Det er imidlertid påbudt å bære ID-kort, og det er vergens ansvar (vanligvis far) å påse at barna søker om ID-kort til rett tid (Sivilstatusavdelingen, møte september 2016).

Den nyeste versjonen av ID-kortet, innført mellom 2002 og 2005, er et plastkort på størrelse med et bankkort.⁷ Kortene er grønne og rosa med et integrert bilde av innehaveren til venstre på forsiden og et mindre bilde i sort/hvitt på baksiden. På forsiden finnes informasjon om fornavn og etternavn, fars navn, mors fulle navn, fødested, fødselsdato og nasjonalt nummer. På baksiden finnes informasjon om hvor innehaveren er registrert, familienummeret, innehaverens kjønn, hudfarge, øyenfarge, adresse, særskilte kjennetegn og utstedelsesdato (DISCS u.å.; IRB 2007).

Utløpsdato er ikke angitt, men ID-kortene er gyldige i ti år og skal deretter fornyes (Sivilstatusavdelingen, møte mai 2017; Sivilstatusloven 2007, art. 56). Når kortene fornyes vil bilde, serienummer og kortets utstedelsesdato bli endret. All annen

under fem år. En dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman opplyste imidlertid til Landinfo at de hadde sett pass hvor nasjonalt nummer manglet også for voksne. I disse tilfellene var pass uten nasjonalt nummer utstedt til syrere som bodde utenlands (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2015; Sivilstatusavdelingen, møte september 2015). Nasjonalt ID-senter i Norge har sett antatt genuine syriske ID-dokumenter hvor nasjonale numre mangler også for eldre barn og voksne (NID u.å.a)

⁵ En *mukhtar* har ansvaret for å legalisere visse typer dokumenter og utsteder bekreftelser på identitet og bostedstilhørighet. Det finnes *mukhtar*er i alle kommuner i Syria og i alle bydeler i byene.

⁶ Ifølge *Country Reciprocity Schedule*, utarbeidet av U.S. State Department (u.å.), ble dette mulig fra og med juli 2011. Ifølge en rapport utarbeidet av Sivilstatusavdelingen (u.å.), ble denne ordningen tilgjengelig allerede i 2004 da digitaliseringen av registrene ble gjennomført.

⁷ De eldre kortene var laminerte i blå, grønn og rosa farge. Mellom 2003 og 2005 måtte alle statsborgere søke om det nye ID-kortet. Så sent som i 2006 var det fremdeles mange som ikke hadde fått den nye versjonen (DISCS u.å.; IRB 2007).

informasjon forblir den samme som på det opprinnelige ID-kortet (Sivilstatusavdelingen, møte september 2016 og mai 2017).

Søknad om ID-kort skal innleveres ved Sivilstatuskontoret på søkerens hjemsted, dvs. på stedet man er folkeregistrert. Det er i utgangspunktet ikke mulig å søke ved et annet kontor. Som følge av den pågående borgerkrigen har imidlertid regimet mistet kontrollen over deler av landet, og sivilstatuskontorene i disse områdene kan ikke lenger utstede ID-kort. Man har derfor opprettet enkelte nye kontorer som erstatning for kontorer som ligger i områder overtatt av opprørsgrupper (se kapittel 3.2) (Sivilstatusavdelingen, møte september 2016 og mai 2017).

Det kreves personlig oppmøte ved søknad om ID-kort. Søkeren må avgi fingeravtrykk av alle ti fingre sammen med søknaden. Fingeravtrykkene gjenfinnes ikke i ID-kortet, men lagres for kontrollformål i Sivilstatusavdelingens databaser. Søkeren må også levere inn passfotografi.⁸ Fotoet vises på ID-kortet og lagres i databasen. Før ID-kortet utstedes sjekker Sivilstatusavdelingen at det er samsvar mellom personalia i søknaden og det som er registrert i folkeregisteret fra før (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015; IRB 2007).

Det kan tidvis gå lang tid fra man søker til man mottar ID-kortet, av og til mer enn ett år, på grunn av store restanser i Sivilstatusavdelingen. I mellomtiden får man utstedt en kvittering påført personalia og bilde som bevis på at man har søkt om ID-kort (syrisk advokat, møte oktober 2014; internasjonal organisasjon, møte mai 2017).

2.1.2 Fødselsattester

Foreldrene er pliktige i å registrere nyfødte innen 30 dager etter fødsel eller innen 90 dager via syriske ambassader dersom barnet er født i utlandet. De som ikke overholder fristene kan ilegges bøter. Foreldrene får normalt utstedt en melding om fødsel av sykehuset hvor barnet er født. Korrekt fødselsdato skal fremgå av denne meldingen. Foreldrene legger melding om fødsel frem for Sivilstatusavdelingen når de registrerer barnet.⁹ I forbindelse med registrering tildeles barnet et nasjonalt nummer, barnet føres inn i familiebogen (se kapittel 2.1.5), og det utstedes en egen fødselsattest hvor blant annet personalia og barnets nasjonale nummer vil fremgå (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015; UNDESA 2009, s. 57).

⁸ Fotografiet skal ha hvit bakgrunn. Kvinner kan bruke slør som dekker ørene og håret, men ikke ansiktet. Menn tillates å ha skjegg. Brillen er tillatt, men ikke solbriller (Sivilstatusavdelingen, møte september 2016).

⁹ Ifølge representanter for Sivilstatusavdelingen (møte september 2015) registreres alltid korrekt fødselsdato basert på den dato som fremkommer i melding om fødsel fra sykehuset. Avvik skal ikke forekomme. Ifølge undersøkelser foretatt av den norske ambassaden i Amman, forekommer det imidlertid avvik. Dette kan skyldes at barnet er født utenfor sykehus og at det dermed ikke foreligger noen melding om fødsel. I slike tilfeller kan av og til den registrerte fødselsdatoen være den samme som registreringsdato, selv om barnet i realiteten er født flere dager eller uker tidligere. I andre tilfeller sender sykehuset melding om fødsel etter at foreldrene har registrert barnet. Også i slike tilfeller kan feil fødselsdato forekomme. Noen ganger vil foreldrene insistere på en annen fødselsdato enn den som fremkommer av melding om fødsel, noe sivilstatuskontorene av og til godtar. Foreldrene kan ha ulike motiver for å kreve en annen fødselsdato enn den reelle. Det kan for eksempel være at barnet er født sent på året og at foreldrene ikke ønsker at det skal være yngst i sitt skolekull (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse januar 2015). Før borgerkrigen ble nesten alle barn registrert, men enkelte var sent ute med å registrere sine barn, og enkelte ble registrert med en senere fødselsdato enn den reelle. Et av motivene for dette var å få utsatt den obligatoriske militærtjenesten (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

2.1.3 Utskrifter av folkeregistrerte opplysninger

Sivilstatusavdelingen kan også utstede utskrifter over folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*) som enten er individuelle, eller omfatter samtlige medlemmer av en kjernefamilie, dvs. ektefeller og barn. Utskriftene kan inneholde foto (DISCS u.å.; UNDESA 2009, s. 57; U.S. Department of State u.å.).

2.1.4 Vigselsattester og skilsmisseattester

Ekteskap, skilsmisse, vergemål og arv reguleres av en egen personatatuslov vedtatt i 1953 og siden endret flere ganger. Personstatusloven bygger på islamsk rettspraksis, sharia. Loven gjelder for alle syrere, men det gjøres enkelte unntak for drusere, kristne og jøder som får anvende egne religiøse ekteskapslover. Ekteskap og skilsmisser blant muslimer, inkludert sunnimuslimer, sjiamuslimer og alawitter, registreres av egne offisielle sharia-domstoler. Druserne og de kristne har egne domstoler for dette formålet, henholdsvis en drusisk familiedomstol i Sweida sør for Damaskus, og ulike kristne domstoler for de ulike kirkesamfunnene i Syria (van Eijk 2016, s. 42, 52). Registrering er obligatorisk. Ekteskap eller skilsmisser som ikke registreres ved domstolene, er ikke anerkjent og blir ikke registrert av sivilstatusavdelingen. Det er ikke mulig å inngå sivile ekteskap i Syria (Brørby & Hanson 2010; U.S. Department of State u.å.). Domstolene utsteder egne ekteskapskontrakter og skal samtidig sende melding til Sivilstatusavdelingen om endret sivilstand, hvorpå dette registreres (Sivilstatusavdelingen, møte mai 2017).¹⁰ Sivilstatusavdelingen kan deretter utstede egne ekteskapsattester (*bayan zawaj*) og skilsmisseattester (*bayan talaq*) (DISCS u.å.; U.S. Department of State u.å.). Barn kan ikke registreres i folkeregisteret før foreldrenes ekteskap er registrert (internasjonal organisasjon, møte mai 2017; humanitær organisasjon, møte mai 2017).

2.1.5 Familiebok

Etter inngått ekteskap får ektemannen utstedt en familiebok som inneholder personalia for samtlige medlemmer av en kjernefamilie. Eieren av familieboken må levere den inn til Sivilstatusavdelingen hver gang det forekommer endringer i sivilstatus, eller når barn kommer til verden slik at disse kan registreres i boken. Dersom ektemannen dør, skal enken få utstedt en familiebok. Dødsfall føres inn i familieboken med rød skrift. Familieboken inneholder en side med ektemannens personalia og bilde. De neste fire sidene er reservert ektefellens personalia.¹¹ De påfølgende sidene er reservert for barn. Det er plass til å føre inn inntil 20 barn (DISCS u.å.; GAPAR, møte mai 2017; Sivilstatusavdelingen, møte september 2015).

Kvinner føres inn i ektemannens familiebok når de gifter seg. Samtidig vil en gift kvinne bli stående i sin fars familiebok, men med en påtegning om at hun har giftet seg. Dersom en kvinne skilles, blir hun stående i ektemannens familiebok med en påtegning om at hun er skilt fra ham (Sivilstatusavdelingen, møte september 2016).

¹⁰ Det har forekommet at denne rutinen ikke har blitt fulgt på grunn av borgerkrigen, dvs. at melding om ekteskap eller skilsmisse ikke når frem til sivilstatuskontoret hvor ektefolkene er registrert. I slike tilfeller blir ikke ekteskapet registrert (se også kapittel 3.1) (Internasjonal organisasjon, møte september 2016 og mai 2017; Humanitær organisasjon, møte mai 2017).

¹¹ Loven tillater at en muslimsk mann tar inntil fire koner.

Syriske ambassader kan ikke utstede familiebok, men de kan føre inn barn i familieboken dersom disse fødes i utlandet og registreres via ambassaden (Syrias utenriksdepartement, møte mai 2017).

Det finnes flere versjoner av familieboken med litt ulikt format, farge og utseende på omslaget, men det er ikke nødvendig å anskaffe ny familiebok når nye versjoner blir tatt i bruk. Det finnes dermed flere ulike versjoner i sirkulasjon som alle anses som gyldige. Familieboken har ubegrenset gyldighetstid (DISCS u.å.; Sivilstatusavdelingen, møte mai 2017).

2.2 PASS

Pass utstedes av Direktoratet for migrasjon og pass (*Idara al-hijra wal-jawazat*), som er underlagt Innenriksdepartementet. Passene har mørkeblått omslag og inneholder 48 sider. Personaliasiden inneholder foto, et utstedernummer, fornavn og etternavn, fars navn, mors navn, fødselsdato, fødested og kjønn. På baksiden av personaliasiden finner man utstedelsesdato og utstedelsessted, utløpsdato, nasjonalt nummer, yrke¹² og innehaverens underskrift¹³. Passene som benyttes i dag, er i «N-serien»¹⁴ og kom i sirkulasjon i 2002. Passene er maskinlesbare, men ikke biometriske. I tillegg til ordinære pass eksisterer blant annet diplomatpass (røde), tjenestepass (grønne) og spesialpass (lysebrune) som utstedes av det syriske utenriksdepartementet (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017; Edison TD u.å.; IRB 2013; U.S. Department of State u.å.).¹⁵

Direktoratet for migrasjon og pass har et hovedkontor i Damaskus. Før borgerkrigen fantes det også regionale kontorer i alle fjorten provinshovedsteder hvor man kunne levere inn søknad og få utstedt pass. Ifølge representanter for direktoratet er alle deres kontorer i provinshovedstedene fremdeles operative, med unntak av kontorene i Raqqa, Idlib og Dayr az-Zur (se kapittel 3.2). I enkelte provinser fantes det tidligere mer enn ett utstedelseskontor. Disse var Nabak i Rif Dimashq provins, Tadmur og Hesya i Homs, Manbij i Aleppo og Albu Kamal i Dayr az-Zur. Disse kontorene er i dag stengt (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

Mange syriske ambassader i utlandet har også mulighet for å utstede pass, inkludert ambassaden i Stockholm som dekker de skandinaviske landene. Ambassader som ikke har denne muligheten, videresender søknadene til Damaskus hvor passene utstedes og returneres til ambassadene med diplomatpost. Ifølge Direktoratet for migrasjon og

¹² Ifølge Direktoratet for migrasjon og pass sluttet man å skrive inn yrke i passet fra og med januar 2012 (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

¹³ Passet skal også inneholde passinnehaverens underskrift, men i praksis mangler av og til underskriften. Ifølge Direktoratet for migrasjon og pass i Damaskus (møte med Landinfo september 2015), er den vanligste årsaken til manglende underskrift i passet at innehaveren har søkt om pass fra utlandet via en stedfortreder (se kapittel 2.2.3), og at vedkommende dermed ikke selv var til stede for å undertegne passet. Tyskland godkjenner ikke lenger pass som mangler innehaverens underskrift. Derfor har enkelte som søker via en stedfortreder, anledning til å sende en skannet kopi av underskriften til stedfortrederen. Kopien blir deretter plassert i feltet for underskrift i passet. På grunn av denne praksisen kan det av og til forekomme at deler av underskriften mangler i passet (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015).

¹⁴ Det finnes to utgaver av vanlige pass i N-serien som begge er gyldige. Den første utgaven, som kom i sirkulasjon i 2002, har teksten «Imprimere Nationale France» nederst på siste side i passet. Den nyere utgaven, som kom i sirkulasjon i 2008/2009, er produsert i Syria og har teksten «Syrian product» på samme sted (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

¹⁵ Syriske pass utstedt før 2002, var blå, inneholdt 52 sider og hadde foto limt inn eller stiftet inn. Gyldighetstiden var fem år, med mulighet for forlengelse to ganger (Edison TD u.å.).

pass skal alle søknader godkjennes av direktoratet før pass utstedes. Dette gjelder også søknader innlevert ved ambassader med utstedermyndighet (Direktoratet for migrasjon og pass, møte i Damaskus september 2015 og september 2016; Syrias utenriksdepartement, møte i Damaskus september 2015).

Utstedernummeret på personaliasiden består av tolv siffer, hvorav de første tre sifrene indikerer utstedelsessted. Hvert utstedelsessted, dvs. hver provins i Syria, hvert underkontor og hver ambassade med utstedelsesmulighet, har et eget unikt nummer.¹⁶ Eksempelvis har Damaskus 002, Aleppo 004 og Homs 007. Ambassaden i Stockholm har nummer 118. De to neste sifrene refererer til utstedelsesår (Edison TD u.å.; Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2016; NID, e-postkorrespondanse november 2016).

2.2.1 Gyldighetstid

Syriske pass er normalt gyldige i seks år. Menn mellom 18 og 42 år som ikke har gjennomført militærtjenesten, får som hovedregel pass med kun to års gyldighetstid (Direktoratet for migrasjon og pass, møte i Damaskus september 2015 og september 2016; syrisk advokat, møter i september 2013 og oktober 2014).¹⁷

Det var tidligere mulig å forlenge gyldighetstiden til ordinære pass. Side 3 i passet er satt av til dette (Edison TD u.å.). Ved forlengelse ble en etikett limt inn i passet med informasjon om dato for forlengelsen, ny utløpsdato, passnummer og utstedelsessted (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015 og september 2016). Gjennom en lovendring vedtatt 18. april 2017 opphørte denne praksisen. Fra og med 19. april var det ikke lenger mulig å søke om forlenget gyldighetstid i Syria, og i tidsrommet 19. til 25. april opphørte denne muligheten også ved syriske ambassader. Søkere ble i stedet henvist til å søke om nytt pass (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

2.2.2 Gebyrer

Gebyret for søknad om pass er for tiden 12 100 syriske pund,¹⁸ eller 29 500 syriske pund i hastesaker (utstedelse innen 24 – 72 timer). Pass utstedt via ambassader i

¹⁶ I pass utstedt ved ambassader vil det stå: *Place of issue [aktuell ambassade]*. Passet vil være signert og stemplet av den aktuelle ambassaden. I pass utlevert ved ambassader som ikke selv har utstyr til å utstede pass, vil det formodentlig stå: *Issued in: Immigration Department*, signert og stemplet av Avdeling for migrasjon og pass, og med «001» som tre første siffer i utstedernummeret (Edison TD u.å.; Direktoratet for migrasjon og pass, møte i Damaskus september 2015; Syrias utenriksdepartement, møte i Damaskus september 2015). Pass utstedt i Syria, vil alltid ha et ovalt stempel på innsiden av omslaget vis-a-vis personaliasiden. Pass utstedt ved ambassader i utlandet, vil alltid ha et rundt stempel samme sted (Edison TD u.å.; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2015).

¹⁷ Annen gyldighetstid enn seks og to år kan forekomme. Gutter under 18 år vil få pass som er gyldige frem til de fyller 18 år. Det vil si at en 17-åring kan få pass med kun ett års gyldighetstid, en 15-åring tre års gyldighetstid etc. I 2014 kom for øvrig nye bestemmelser som reduserte gyldighetstiden til pass utstedt til menn over 18 år som ikke hadde gjennomført militærtjeneste fra to til ett år. Disse bestemmelsene ble imidlertid opphevet i mars 2016 slik at pass igjen kunne utstedes med to års gyldighetstid til denne gruppen (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2016).

I april 2015 kunngjorde myndighetene at pass utstedt via ambassader i utlandet, kun skulle utstedes for *to år* for alle grupper, med mulighet for å forlenge gyldighetstiden med to år av gangen (AFP 2015; Pizzi 2015). De samme reglene, dvs. at pass kun utstedes for to år, er kunngjort på nettsidene til den syriske ambassaden i Stockholm (Syrias ambassade i Stockholm u.å.). Nasjonalt ID-senter har imidlertid sett flere eksemplarer av pass med seks års gyldighet utstedt ved syriske ambassader så sent som i 2016 (NID, e-postkorrespondanse juni 2017).

¹⁸ Tilsvarer omtrent 200 norske kroner.

utlandet koster 300 dollar, eller 800 dollar i hastesaker (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

2.2.3 Søknadsprosedyrer

Følgende dokumenter må legges ved søknaden om pass (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015; Syrias innenriksdepartement u.å.):

- ID-kort eller utskrift av folkeregistrerte opplysninger påført bilde
- To passfotografier
- Tillatelse fra arbeidsgiver for statsansatte
- Tillatelse fra militære myndigheter for alle menn mellom 17 og 42 år¹⁹
- Eventuelt det gamle passet

Barn under 18 år behøver i tillegg samtykke fra far/verge. Barn under 15 år som ikke har fått utstedt ID-kort, må fremlegge utskrift av folkeregistrerte opplysninger (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015; Syrias innenriksdepartement u.å.)

Direktoratet for migrasjon og pass har en egen elektronisk database over alle pass som er utstedt siden 2000. Direktoratet har også tilgang til Sivilstatusavdelingens elektroniske folkeregister. Opplysningene i passøknadene sjekkes opp mot opplysninger i folkeregisteret (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015).

Søknad om pass leveres inn ved et av kontorene til Direktoratet for migrasjon og pass i Syria. Det er mulig å søke i alle provinshovedsteder hvor direktoratet fremdeles opererer. Det er ikke nødvendig å søke der man er registrert bosatt. Dersom man befinner seg i utlandet, kan man søke via en syrisk ambassade. En tredje mulighet er å søke via en stedfortreder. Stedfortrederen må være en slektning. Tidligere måtte det være en nær slektning, dvs. en far, bror eller ektefelle. En lovendring i februar 2017 utvidet kretsen av slektninger som gis anledning til å opptre som stedfortredere. Andre enn slektninger, for eksempel en advokat, kan også fungere som stedfortredere, men i så tilfelle må vedkommende ha skriftlig fullmakt fra søkeren (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015 og mai 2017). Stedfortrederen må fremlegge et ferdig utfylt søknadskjema, passfotografier og kopi av utskrift over folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*). Det er ikke mulig å få utstedt pass uten utskrift av folkeregistrerte opplysninger. Hvis man mangler dette, kan imidlertid en bror, far eller bemyndiget advokat som befinner seg i Syria, få en slik utskrift utstedt på vegne av søkeren (Norges ambassade i Amman, møter juni 2013 og september 2015; syrisk advokat, møte september 2013).

2.3 MILITÆRBOK OG MILITÆRT ID-KORT

I Syria er militærtjeneste obligatorisk for alle menn. Etter 18-årsdagen og senest innen fylte 19 år må alle menn oppsøke militære myndigheter for å få utstedt en militærbok (*daftar khadma al-alam*). Man er pålagt å beholde boken også etter endt militærtjeneste i tilfelle innkalling til reservetjeneste (syrisk opposisjonsaktivist, møte oktober 2014; U.S. Department of State u.å.). Militærboken er på 48 sider. Fargen på

¹⁹ Representanter for Direktoratet for migrasjon og pass i Damaskus (møte september 2015) opplyste at alle menn mellom 18 og 42 år må ha tillatelse fra militære myndigheter. Ifølge nettsidene til det syriske innenriksdepartementet (u.å.) gjelder dette alle menn mellom 17 og 50 år som ikke har fått fritak fra militærtjenesten.

omslaget varierer. Det svenske Migrationsverkets ID-enhet har så langt registrert grønne, gule, hvite, rosa og oransje omslag (Lifos 2014, s. 15). Militærboken inneholder innehaverens personalia og foto. Detaljer om militærtjenesten føres inn i boken, herunder datoer og resultater fra sesjon og legeundersøkelse, eventuelle fritak eller utsettelse, dato og lengde på tjenestegjøring, dimittering og repetisjonstjenester (DISCS u.å.; FN-kontor i Libanon, møte oktober 2014; U.S. Department of State u.å.).

Idet man påbegynner selve militærtjenesten, leveres militærboken og ordinært nasjonalt ID-kort inn i bytte mot et militært ID-kort. Av og til kan det ta noen måneder før rekrutten får utdelt sitt militære ID-kort. I mellomtiden får vedkommende et midlertidig identifikasjonsdokument. Når tjenestegjøringen avsluttes, leveres militært ID-kort inn, og man får tilbake sitt nasjonale (sivile) ID-kort og militærboken (syrisk analytiker ved Carnegie, møte oktober 2014; U.S. Department of State u.å.).

Etter at borgerkrigen brøt ut i 2011, har de færreste blitt dimittert etter obligatorisk 18 måneders militærtjeneste, men må i stedet fortsette i aktiv tjeneste på ubestemt tid. Blant disse skal enkelte ha blitt fratatt sitt militære ID-kort slik at de overhodet ikke har noen identitetsdokumenter i sin besittelse. Dette skal ha blitt gjort for å forhindre deserteringer (FN-kontor i Libanon, møte september 2014; militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, møte oktober 2014).

De som har fått fritak eller utsettelse på militærtjenesten, vil få utstedt et dokument fra militære myndigheter som stadfester dette. Dette dokumentet vil de fleste bære med seg til enhver tid, slik at det kan forevises i forbindelse med kontroller som hyppig forekommer på de mange kontrollpostene i regjeringskontrollerte deler av landet. Militærboken kan også benyttes for å dokumentere fritak eller utsettelse, men de fleste bærer kun med seg et dokument som stadfester fritak/uttsettelse i stedet for selve militærboken (medarbeider ved en ambassade i Damaskus, møte september 2015). De som innvilges permisjon fra militærtjenesten, vil som regel få utstedt et dokument fra sin avdeling hvor det fremgår at man har permisjon (FN-kontor i Libanon, møte oktober 2014).

Offiserer i hæren er yrkessoldater og påbegynner normalt sin offiserskarriere etter å ha avsluttet den obligatoriske militærtjenesten. Offiserer benytter egne ID-kort og egne militære familie bøker. Det er dermed ikke aktuelt for dem å bære militærbok eller sivile ID-dokumenter (militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, møte oktober 2014; syrisk analytiker ved Carnegie, møte i oktober 2014).

2.4 DOKUMENTER UTSTEDT TIL PALESTINERE

Palestinske flyktninger i Syria registreres av «Administrasjonen for palestinske flyktninger» (*al-haya al-amma lil-lajiin al-filastiniin al-arab*), heretter omtalt som GAPAR etter den engelske betegnelsen *General Administration for Palestine Arab Refugees*. GAPAR er underlagt det syriske Arbeids- og sosialdepartementet, og har det administrative ansvaret for de palestinske flyktingene i Syria, herunder

registrering og humanitær bistand. I september 2015 var ca. 585 000 personer registrert i GAPARs registre.²⁰

GAPAR har kontorer i alle palestinske leire. Det er opprettet et nytt midlertidig kontor i Damaskus for palestinere som har flyktet fra bydelen Yarmuk der mange av palestinerne tidligere var bosatt. Palestinerne får utstedt identitetsdokumenter etter eksakt samme regelverk som for syriske statsborgere. GAPAR utsteder fødselsattester, vigselfattester, skilsmisseattester og dødsattester. Disse attestene har samme utforming og oppsett som attestene utstedt til syriske statsborgere av Sivilstatusavdelingen, men det fremgår av teksten i attestene fra GAPAR at innehaveren er palestinier (GAPAR, møte september 2015).

Sivilstatusavdelingen utsteder ID-kort til palestinere etter samme regelverk som for syriske statsborgere. Kortene er nesten identiske, men teksten med rød skrift over fotoet oppe til venstre på forsiden er forskjellig. På ordinære ID-kort utstedt til syriske statsborgere står det *bitaqa shakhsiya* (identitetskort). På ID-kort utstedt til palestinske flyktninger står det *tadhkara iqama mu'aqqata lil-filastiniin* (midlertidig oppholdskort for palestinere) på samme sted. Det er også en litt annen bakgrunnsfarge på identitetskortene utstedt til palestinerne. Disse kortene har rosa bakgrunn, mens bakgrunnen på ID-kort utstedt til syrere, er rosa og grønne i kantene. I GAPARs registre benyttes dessuten såkalte personnummer (*raqm shakhsi*) i stedet for nasjonalt nummer (*raqm watani*) som tildeles syriske statsborgere. Også dette fremgår av ID-kortene til palestinerne (DISCS u.å.; GAPAR, møte september 2015).

Palestinske flyktninger registrert i Syria kan få utstedt reisedokumenter. Disse utstedes av Direktoratet for migrasjon og pass etter samme regelverk som for syriske statsborgere. Dokumentene betegnes som *Travel Document/wathiqa safar* i motsetning til ordinære *Passport/jawaz safar*. Det står skrevet på omslaget at innehaveren er palestinsk flyktning. Reisedokumentene som utstedes til palestinske flyktninger, er for øvrig nesten identiske med pass utstedt til syriske statsborgere (GAPAR, møte september 2015).

2.5 STATSLØSE KURDERE

I Hassaka-provinsen nordøst i Syria ble deler av den kurdiske befolkningen fratatt sitt syriske statsborgerskap etter en ekstraordinær folketelling i 1962. I 2008 utgjorde de statsløse i provinsen anslagsvis over 300 000 personer, hvorav om lag halvparten var registrert i et eget folkeregister i Hassaka som utlendinger (*ajjabi*, fl. *ajanib*), mens den andre halvparten besto av uregistrerte (*maktum*, fl. *maktumin*) (Kurd Watch 2010; Landinfo 2010). «Utlendingene» (*ajanib*) får utstedt en egen type identitetsdokument av Sivilstatusavdelingen i Hassaka. Identitetsdokumentet er et avlangt oransje-rødt laminert papir som inneholder blant annet passfoto og personalia. De uregistrerte (*maktumin*) har ikke identitetskort, men kan få utstedt såkalte identitetsbekreftelser (*shihadat tarif*) fra deres lokale mukhtar. Identitetsbekreftelsen inneholder et

²⁰ Det finnes også palestinske flyktninger i Syria som ikke er registrert av GAPAR. Dette er palestinere som ankom Syria på et senere tidspunkt enn den første store bølgen av flyktninger i 1948. De fleste «uregistrerte» palestinerne kom til Syria fra Jordan, Vestbredden og Gaza i 1967 eller senere. En del av dem hadde tidligere jordanske eller egyptiske reisedokumenter. I Syria kan de få utstedt identitetsdokumenter fra den palestinske ambassaden i Damaskus. De kan ikke få utstedt offisielle syriske dokumenter fra GAPAR, Sivilstatusavdelingen eller Direktoratet for migrasjon og pass (Internasjonal organisasjon, møte september 2016; GAPAR, møte september 2015; Landinfo 2016).

passfotografi og personalia og er undertegnet av mukhtaren og to vitner (HRW 1996, s. 16 og 22; Kurd Watch 2010, s. 18).

I april 2011 utstedte presidenten et direktiv som ga den delen av de statsløse som var registrert som «utlendinger», anledning til å søke om syrisk statsborgerskap.²¹ Ifølge representanter for Sivilstatusavdelingen omfattet direktivet totalt 120 000 statsløse kurdere (*ajanib*). Av disse har 105 000 fått statsborgerskap innvilget (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og mai 2017).

Søknadene om statsborgerskap ble behandlet av en egen komité i Damaskus. De som søkte om statsborgerskap, måtte befinne seg i Syria. Det var ikke mulig å søke fra utlandet (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015). Søknad måtte leveres personlig i Hassaka ved det kontoret man var registrert ved i «registeret over utlendinger». For øvrig måtte familier søke samlet. Hvis ett eller flere familiemedlemmer ikke var med i familiens samlede søknad, viste det seg å være vanskelig å søke på et senere tidspunkt (Albarazi 2013, s. 19).

Alle syriske menn er pliktige til å gjennomføre militærtjeneste. Dette gjelder i utgangspunktet også statsløse kurdere som fikk statsborgerskap gjennom overnevnte direktiv. Det har imidlertid hersket stor usikkerhet med hensyn til eksakt hvilke alderstrinn som ville få innkalling og når denne innkallingen ville komme.²² Usikkerheten knyttet til militærtjeneste førte til at mange lot være å søke om statsborgerskap, eller de reiste til Kurdistan Region of Iraq (KRI) før søknadene deres var ferdig behandlet (Albarazi 2013, s. 20; KNC, møte april 2013).

3. ENDRINGER SOM FØLGE AV BORGERKRIGEN I SYRIA

I løpet av 2012 og 2013 mistet det syriske regimet kontrollen over store deler av landet. Disse områdene ble i stedet overtatt av en rekke ulike opprørsgrupper. Myndighetene beholdt imidlertid kontrollen over en del av de mest folkerike områdene vest i landet, og klarte i 2015 og 2016 sågar å ta tilbake enkelte områder fra opprørsgruppene. I juni 2017 har sentralmyndighetene grovt sett kontroll over det meste av hovedstaden Damaskus, provinsen Sweida, kystområdene nord for Libanon, inkludert Tartus og Latakia, og deler av provinsene Hama, Homs og Daraa. Høsten 2016 klarte de også å ta tilbake hele Aleppo by som hadde vært delt mellom myndighetene og opprørsgrupper siden 2012. Sentralmyndighetene har også en tilstedeværelse i byene

²¹ Direktivet gjaldt kun de som var registrert som utlendinger (*ajanib*), men ikke de uregistrerte (*maktumin*). Ifølge en studie gjort av Tilburg universitet, har imidlertid uregistrerte (*maktumin*) i noen få tilfeller oppnådd statsborgerskap gjennom direktivet. Dette skal ha kunnet skje dersom deres foreldre var registrert som utlendinger (*ajanib*) og fikk statsborgerskap i samme prosess. Dette gjaldt for øvrig kun familier som var «godt kjent med» de lokale myndighetene (Albarazi 2013, s. 20).

²² Ifølge en studie ved Tilburg universitet i 2012, ble menn som fikk innvilget statsborgerskap, behandlet på følgende måte: De som var født før 1993, fikk ingen innkalling til militærtjeneste. De som var født i 1993, måtte gjennomføre militærtjeneste, men ble ikke innkalt umiddelbart. De som var født i 1994 eller senere, ville bli innkalt så snart de fylte 18 år (Albarazi 2013, s. 20). Ifølge flere av Landinfos kilder, ble ingen lenger innkalt til militærtjeneste i Hassaka fra og med vinteren 2013 (KNC, møte april 2013; syrisk analytiker ved Carnegie, møte oktober 2014). I november 2014 gikk det imidlertid ut innkalling til militær repetisjonstjeneste til en rekke statsansatte under 42 år i de kurdiske områdene. De som ikke fremstilte seg for repetisjonstjeneste, ble truet med oppsigelse (Kurd Watch 2014).

Dayr az-Zur, Hasaka og Qamishli. Områder med kurdisk majoritetsbefolkning langs grensen til Tyrkia i provinsene Hassaka, Raqqa og Aleppo kontrolleres av koalisjonen Syrian Democratic Forces (SDF) som domineres av det kurdiske partiet *Democratic Union Party/Partiya Yekitiya Demokrat* (heretter PYD) og deres tilhørende militsgruppe YPG (*Yekineyen Parastina Gel*). Områdene sør for de kurdiske områdene langs Eufrat i provinsene Dayr az-Zur og Raqqa og østlige deler av Aleppo-provinsen kontrolleres av Islamsk stat (IS), men IS er på vikende front våren 2017 og taper stadig terreng til andre militære aktører. Øvrige deler av landet, dvs. Idlib-provinsen og enkelte områder i provinsene Aleppo, Hama og Homs, enkelte forsteder til Damaskus og store deler av de sørlige provinsene Daraa og Qunaytra, kontrolleres av en rekke ulike opprørsmilitser som er i opposisjon til myndighetene (Lifos 2017; Liveuamap u.å.).

11 millioner mennesker av en befolkning på om lag 23 millioner er drevet på flukt på grunn av krigshandlingene. Av disse bor over 5 millioner som flyktninger i nabolandene mens de resterende er internfordrevne inne i Syria. 13,5 millioner har behov for humanitær assistanse, hvorav 4,6 millioner befinner seg i områder med ustabil tilgang til forsyninger, såkalte «hard to reach areas». I tillegg befinner over 600 000 seg i beleirede områder (OCHA u.å.; UNHCR 2017).

3.1 OFFENTLIGE KONTORER I REGJERINGSKONTROLLERTE OMRÅDER

Det statlige byråkratiet, inkludert kontorene til Sivilstatusavdelingen, fungerer fremdeles i områder kontrollert av myndighetene. Det er dermed i utgangspunktet fremdeles mulig å registrere fødsler, ekteskap, skilsmisser og dødsfall i regjeringskontrollerte deler av landet. Det er også mulig å få utstedt identitetsdokumenter i disse områdene (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015, september 2016 og mai 2017). Hovedkontoret til Direktoratet for migrasjon og pass i Damaskus er fremdeles operativt. Lokalkontorene i provinshovedstedene er også åpne og kan utstede pass, med unntak av kontorene i Dayr az-Zur, Raqqa og Idlib (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2015, september 2016 og mai 2017).

Representanter for internasjonale humanitære organisasjoner i Damaskus med god oversikt over hvorledes den offentlige administrasjonen fungerer, som ønsket å uttale seg anonymt, opplyste imidlertid til Landinfo at sivilstatuskontorene har svært stor pågang og store restanser som fører til forsinkelser. Det betyr for eksempel at det kan ta ett år eller mer fra man søker til man får utstedt et ID-kort. Det er derfor mange ungdommer i Syria i dag som har søkt om ID-kort, men som ennå ikke har fått dem utstedt, og som i mellomtiden kun har en kvittering på at søknad er innlevert (Internasjonal organisasjon, møte mai 2017; humanitær organisasjon i Syria, møte mai 2017).

Problemer knyttet til kommunikasjonen mellom sivilstatuskontorer ulike steder i landet bidrar også til å skape store forsinkelser og noen ganger til at oppdateringer i registrene ikke blir fullført. Dersom man ønsker å få utstedt en utskrift av folkeregistrerte opplysninger eller andre offentlige dokumenter fra et annet sivilstatuskontor enn der man er registrert, må det sendes en skriftlig korrespondanse mellom de berørte sivilstatuskontorene. Dette fører tidvis til store forsinkelser, og i noen tilfeller kan det ta opptil et år å få utstedt et dokument (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

Det samme er tilfelle dersom to personer fra forskjellige provinser inngår ekteskap. Kvinnen skal i slike tilfeller flyttes fra sin far og i stedet registreres sammen med sin ektemann under hans familienummer. Dersom han er fra en annen provins, utløser også dette en skriftlig korrespondanse mellom sivilstatuskontorene. På grunn av den pågående borgerkrigen oppstår tidvis store forsinkelser i postgangen, og enkelte ganger når ikke brevkorrespondansen frem til bestemmelsesstedet overhodet. Dette medfører i ytterste konsekvens at ekteskapet og riktig sivilstand ikke blir registrert i folkeregisteret selv om ektefolkene befinner seg i regjeringskontrollerte områder og har registrert ekteskapet ved en familiedomstol (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

Det store antallet internfordrevne i regjeringskontrollerte områder bidrar også til mangelfull registrering og forsinkelser ved utstedelser av dokumenter. Myndighetene har tatt enkelte grep for å bidra til å løse disse utfordringene. I februar 2017 vedtok man endringer i sivilstatusloven som medførte noen forenklinger av rutiner. Blant annet har man utvidet kretsen av slektninger som kan søke om identitetsdokumenter på vegne av familiemedlemmer. Tidligere kunne bare ektemenn, brødre eller fedre gjøre dette. Man har også åpnet for at kvinner kan få utstedt familiebok dersom ektemannen er fraværende eller forhindret fra selv å besøke et sivilstatuskontor. Samme lovendring har imidlertid medført at gebyrene for å få utstedt identitetsdokumenter har økt betraktelig (internasjonal organisasjon, møte mai 2017; humanitær organisasjon, møte mai 2017).²³

Myndighetene har også opprettet nye sivilstatuskontorer som skal erstatte de som har blitt stengt på grunn av krigen og som skal betjene de internfordrevne. De nye kontorene befinner seg i Damaskus og Hama. Her kan internfordrevne fra Idlib, Raqqa, Dayr az-Zur og Hassaka henvende seg og søke om ID-kort (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015 og mai 2017). Sivilstatuskontoret i vestre deler av Aleppo er åpent og betjener nå personer fra alle deler av byen, også de som bor i østlige bydeler som inntil desember 2016 var kontrollert av opprørsgrupper. Enkelte fra Øst-Aleppo som henvender seg til sivilstatuskontoret blir midlertid avvist. Det er uvisst hva som er bakgrunnen for dette (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

3.2 OFFENTLIGE KONTORER I OPPOSISJONSKONTROLLERTE OMRÅDER

Utenfor regjeringskontrollerte områder i Syria har sivilstatuskontorene enten sluttet å fungere eller de opererer utenfor sentralmyndighetenes kontroll. Ifølge en internasjonal organisasjon har myndighetene mistet kontrollen over om lag halvparten av det samlede antallet sivilstatuskontorer i landet (internasjonal organisasjon, møte mai 2017). Ifølge Sivilstatusavdelingen i Damaskus er det ingen kontakt eller samarbeid med kontorer som befinner seg i områder utenfor regjeringens kontroll, og Sivilstatusavdelingen anerkjenner ingen dokumenter som utstedes via slike kontorer (Sivilstatusavdelingen, møte mai 2017).

Sivilstatuskontorer utenfor regjeringens kontroll som fremdeles er åpne, driftes ofte av lokale avdelinger av den syriske advokatforeningen eller av lokale «styringskomiteer» som ble opprettet etter at sentralmyndighetene forsvant. Til dels driftes kontorene av

²³ Gebyrene er omtrent de samme som tidligere omregnet i amerikanske dollar, men har økt betydelig i syriske pund som er kraftig devaluert de siste årene i forhold til dollar. Lønningene har ikke steget tilsvarende. Dermed er de økte gebyrene en stor byrde, særlig for internfordrevne familier som i mange tilfeller har mistet sitt inntektsgrunnlag (internasjonal organisasjon, møte mai 2017).

tidligere ansatte ved sivilstatuskontorene. Mange av kontorene får teknisk og finansiell bistand fra to utenlandske organisasjoner, Adam Smith International og International Legal Assistance Consortium (ILAC). Sivilstatuskontorene som støttes av disse organisasjonene, opererer i henhold til syrisk familielov og utsteder egne ID-kort påskrevet «Interimregjeringen i Gaziantep» (humanitær organisasjon, møte mai 2017; ILAC 2017, s. 152). Ifølge en humanitær organisasjon (møte mai 2017) opplyser ILAC at de lokale papirregistrene er intakte og man har fortsatt å oppdatere eksisterende registre. Andre steder er papirregistrene ødelagt eller flyttet, og de lokale sivilstatuskontorene har forsøkt å bygge opp nye registre fra bunnen av. Det finnes også andre aktører som utsteder ulike former for identitetsdokumenter og papir ID-kort, i stedet for de ordinære offisielle syriske ID-kortene. Slike aktører, for eksempel lokale mukhtarer eller dommere ved domstoler opprettet av opposisjonsgrupper, er også involvert i å registrere endret sivilstand, barnefødsler, osv. Felles for alle disse aktørene er at registreringer eller oppdateringer i eksisterende papirregistre ikke fanges opp av det sentrale digitale registeret til Sivilstatusavdelingen, og at det ikke foregår noen som helst form for kommunikasjon med myndighetskontrollerte sivilstatuskontorer (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

Befolkningen som befinner seg i opprørskontrollerte deler av Syria, kan bare oppdatere sivilstatus, registrere barnefødsler og dødsfall og få utstedt offisielle dokumenter fra regjeringskontrollerte sivilstatuskontorer. Dette kan gjøres enten ved å reise inn i regjeringskontrollerte områder og oppsøke et sivilstatuskontor under sentralmyndighetenes kontroll, eller, dersom de er i stand til det, kontakte sivilstatusavdelingen gjennom nære slektninger som opptrer som mellommenn. Regimet har en interesse av at flest mulig skal kunne få tilgang til deres tjenester fordi de dermed fremstår som den eneste fungerende statsmakt i landet. De legger derfor til rette for at så mange som mulig skal kunne nå deres kontorer (internasjonal organisasjon, møte september 2016; humanitær organisasjon i Syria, møte september 2016 og mai 2017).

Mange er imidlertid ikke i stand til å oppsøke sivilstatuskontorer og passkontorer i regjeringskontrollerte områder.²⁴ Enkelte er ute av stand til å forlate opposisjonskontrollerte deler av landet fordi de bor i beleirede områder eller fordi opprørsgrupper hindrer dem i å reise.²⁵ Andre tør ikke oppsøke offentlige kontorer fordi de har flyktet fra regjeringskontrollerte områder, eller av andre grunner assosieres med opposisjonen og derav frykter reaksjoner fra myndighetene. Dette gjelder blant annet en stor gruppe unge menn som har unndratt seg militærtjeneste, og som dermed er ettersøkt av regimet. Det er ikke mulig å få utstedt pass eller andre identitetsdokumenter dersom man er ettersøkt. Noen har mistet sine dokumenter, noe som kan komplisere prosessen. En del familier er splittet opp, herunder mange internfordrevne. Kvinner som lever adskilt fra sine ektemenn, er ofte ikke i stand til å fullføre registrering av barn eller endret sivilstand fordi de mangler familiebok eller andre nødvendige underlagsdokumenter (internasjonal organisasjon, møte september 2016 og mai 2017; humanitær organisasjon i Syria, møte september 2016 og mai

²⁴ I noen områder utenfor myndighetens kontroll var kun 6 % av befolkningen i stand til å skaffe offisielle dokumenter. Disse skaffet som regel dokumenter via mellommenn og ved å betale bestikklser (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

²⁵ IS forhindrer i mange tilfeller sivilbefolkningen fra å forlate deres områder. IS skal også ha konfiskert sivilbefolkningens dokumenter og begynt å utstede egne former for ID-dokumenter i stedet. Omfanget av dette er ukjent (humanitær organisasjon, møte mai 2017).

2017). Enkelte kvinner har giftet seg med utenlandske menn som har sluttet seg til en av de mange opprørsgruppene. Fenomenet er særlig utbredt i Idlib-området. Disse ekteskapene blir ikke registrert, og som følge av dette kan heller ikke barna registreres eller få syrisk statsborgerskap som kun arves gjennom far. Ekteskap mellom en syrer og en utlending skal i utgangspunktet godkjennes av sikkerhetstjenesten før det kan registreres. Slike godkjenninger blir ikke gitt når ektemennene er utenlandske krigere, hvilket gjør det umulig for kvinnene å registrere ekteskapet i slike tilfeller (internasjonal organisasjon, møte mai 2017).

I henhold til sivilstatusloven skal barn registreres innen 30 dager etter fødselen. Dersom fristen ikke overholdes påløper bøter på 500 syriske pund²⁶. Dersom barnet ikke registreres innen ett år øker boten til 2000 syriske pund (Sivilstatusloven 2007, art. 20). Dersom fristen ikke overholdes blir det dessuten mer komplisert å løse saken i ettertid, og i mange tilfeller må man da gå til retten og engasjere en advokat. De fleste har ikke ressurser til dette (internasjonal organisasjon, møte september 2016 og mai 2017; humanitær organisasjon i Syria, møte september 2016 og mai 2017).

3.3 TJENESTER TILGJENGELIG UTENFOR SYRIA

Mange syriske ambassader er åpne og kan utstede pass. Dette gjelder blant annet ambassadene i Beirut og Amman. I Tyrkia er konsulatet i Istanbul åpent, mens ambassaden i Ankara er stengt. Mange andre ambassader er også åpne, blant annet ambassaden i Stockholm som dekker hele Skandinavia. Enkelte ambassader er stengt, herunder ambassaden i Saudi Arabia (Syrias utenriksdepartement, møte september 2016 og mai 2017). I Irak og KRI finnes det ingen syrisk ambassade og ingen mulighet til å få pass eller annen konsulær bistand (Direktoratet for nasjonalitet, pass og oppholdstillatelser i KRI, møte mars 2015; FN-kontor i Nord-Irak, møte april 2013).

I tillegg til å utstede pass, kan syriske ambassader bistå med å registrere ekteskap og fødsler som har skjedd i utlandet slik at dette registreres på korrekt måte i syriske sivilregistre. Ambassadene kan ikke utstede familiebok, men de kan føre nyfødte barn inn i eksisterende familiebok dersom barnet blir registrert på korrekt måte via ambassaden (Syrias utenriksdepartement, møte mai 2017). Mange av de over fem millioner flyktningene i Syrias naboland er imidlertid ute av stand til eller uvillige til å kontakte de syriske ambassadene og fullføre registreringen av ekteskap eller barn. Noen tar ikke kontakt med ambassadene fordi de ikke lenger anerkjenner myndighetene i Damaskus, fordi de er redde for negative reaksjoner mot seg selv eller familiemedlemmer som er igjen i Syria, fordi en i familien har unndratt seg militærtjeneste eller desertert, eller fordi de ikke har råd til å betale gebyrene (humanitær organisasjon, møte mai 2017). Nyfødte barn må dessuten først registreres i vertslandet før man kan kontakte en syrisk ambassade for å få barnet registrert i Syria. Mange familier er ukjente med hvilke registreringsprosedyrer som gjelder, eller opplever registreringsprosedyrene som uoverkommelige (NRC 2017).

3.4 KURDISKE OMRÅDER

I Hassaka-privinsen nordøst i Syria kontrollerer regimet fremdeles visse deler av de to største byene, Hassaka og Qamishli. Her fungerer Sivilstatusavdelingen fremdeles. Den sivile flyplassen i Qamishli er dessuten åpen (og kontrollert av regimet) med

²⁶ Tilsvarende ca. 10 kroner.

daglige kommersielle flyvninger til Damaskus. Mange som befinner seg i kurdiske områder, reiser derfor til Damaskus med fly for å søke om pass eller ID-kort (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2016; internasjonal organisasjon, møte september 2016; Sivilstatusavdelingen, møte september 2016).

4. DOKUMENTERS NOTORITET

Forut for det væpnede opprøret som startet i 2011, hadde Syria et fungerende folkeregister som omfattet alle statsborgere. Opplysningene i Sivilstatusavdelingens folkeregister, utskrifter av folkeregistrerte opplysninger og øvrige identitetsdokumenter utstedt av offentlige myndigheter i Syria, var generelt pålitelige selv om enkelte var sent ute med å registrere sine barn (humanitær organisasjon, møte mai 2017; U.S. Department of State u.å.).

Etter over seks år med borgerkrig har dette endret seg. Kontrollrutinene er svekket, og dokumenter utstedes i økende grad på gale premisser eller uten sentralmaktens godkjenning. Omfanget av falske syriske dokumenter har også økt.

4.1 KONTROLLRUTINER OG REGISTRENS PÅLITELIGHET

Flere forhold har bidratt til at registrenes pålitelighet er svekket. Som nevnt i foregående kapittel har ikke lenger hele befolkningen tilgang til sivilstatuskontorene. Dermed er det stadig flere barn som ikke registreres. Sivilstatuskontorer som opererer i opprørskontrollerte deler av landet, har ingen kontakt med kontorene i regjeringkontrollerte områder. Endret sivilstand eller fødsler som registreres her, blir ikke oppdatert i de sentrale registrene i Damaskus. Ifølge en internasjonal organisasjon i Damaskus anslås det at flere hundre tusen syriske barn født i løpet av konflikten ikke er registrert (internasjonal organisasjon, møte mai 2017). Ifølge en studie gjennomført av Norwegian Refugee Council (NRC) i Libanon, Jordan og Irak var kun 30 % av de syriske flyktingene som var inkludert i studien, i besittelse av et nasjonalt ID-kort. 24 % av barna var ikke ført inn i foreldrenes familiebok. Man antar at det er over 700 000 barn under fem år blant de syriske flyktingene i nabolandene til Syria, hvorav 300 000 er født i eksil. Over 20 % av barna inkludert i NRCs studie manglet melding om fødsel fra sykehuset hvor de var født, eller andre former for dokumentasjon på at de eksisterer. Over halvparten av gifte syrere inkludert i studien opplyste at de manglet dokumentasjon på ekteskapet (NRC 2017).

Sivilstatusavdelingen og Direktoratet for migrasjon og pass har i utgangspunktet nøye innarbeidede kontrollrutiner ved utstedelse av identitetsdokumenter. Søknader om ID-kort eller pass sjekkes alltid opp mot underlagsdokumenter og informasjon registrert i folkeregisteret. Ved søknad om ID-kort kreves dessuten alltid personlig oppmøte, og det tas fingeravtrykk av alle ti fingre for kontrollformål (se kapittel 2.1.1 og 2.2.2) (Sivilstatusavdelingen, møte september 2015, september 2016 og mai 2017). Enkelte rutiner knyttet til passutstedelse kan likevel være med på å svekke kontrollrutinene. Det antas at et svært høyt antall pass utstedes ved syriske ambassader. Ifølge presseoppslag ble 829 000 pass utstedt mellom januar og oktober 2015 i Syria og ved syriske ambassader i utlandet. Dette utgjør ca. 3000 pass per dag (Middle East Eye 2015). Ifølge Direktoratet for migrasjon og pass (møte september 2016) skal deres hovedkontor i Damaskus godkjenne alle søknader om pass, også der hvor ambassadene

har utstyr og myndighet til selv å utstede pass. Det er likevel usikkert hvor grundig kontrollen er, gitt det store antallet passutstedelser. En annen indikasjon på mangelfull kontroll er systemet med søknad om pass via stedfortreder. Som nevnt i kapittel 2.2.3, er det mulig å gjøre dette uten at stedfortrederen behøver å legge frem skriftlig fullmakt fra søkeren så lenge stedfortrederen er en slektning.

4.2 KORRUPSJON OG URIKTIGE OPPLYSNINGER I «EKTE» DOKUMENTER

Korrupsjon i offentlig sektor i Syria var utbredt allerede før konflikten startet i 2011 og er det fremdeles. Transparency International rangerte Syria på 173. plass av 176 land i sin korrupsjonsindeks for 2016. Før borgerkrigen, i 2011, var Syria på 129. plass av 182 land (Transparency International u.å.). Før borgerkrigen var det helt vanlig å betale offentlige tjenestemenn for å få bestemte tjenester utført, herunder utstedelser og fornyelser av offentlige dokumenter. Man betalte med andre ord bestikkelser for å få utført tjenester som man i utgangspunktet hadde krav på, eller for å få fortløp i prosessene. Det betød imidlertid ikke at man nødvendigvis kunne kjøpe seg til dokumenter utstedt på gale premisser eller med uriktige personopplysninger. Dette ser imidlertid ut til å ha endret seg i løpet av de siste fem årene. Flere av Landinfos kilder opplyser at korrupsjonen blir stadig mer utbredt og at summene som må betales i bestikkelser for å få dokumenter utstedt, har økt betraktelig siden 2011 (diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte september 2014; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation møte mars 2015; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Jordan, møte september 2015).

Det er også flere indikasjoner på at det i økende grad er mulig å tilegne seg dokumenter på gale premisser og med uriktige personopplysninger. Utstedelse av pass, ID-kort og andre identitetsdokumenter skjer desentralisert i Syria. Det er mulig å få utstedt dokumenter lokalt på mange ulike steder. Ifølge en dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Jordan (møte september 2015) åpner desentraliserte systemer erfaringsmessig for korrupsjon og ureglementert utstedelse av dokumenter. Dette kombinert med at man nå har en «krigsøkonomi» i Syria hvor korrupsjonen brer om seg på alle nivåer, bidrar til flere uregelmessigheter.

Det foreligger eksempler på at det utstedes «ekte» dokumenter med uriktige personopplysninger i regjeringskontrollerte deler av landet. En syrisk aktivist som var ettersøkt av syriske myndigheter, forklarte for Landinfo at han reiste ut av landet ved hjelp av et ID-kort som inneholdt hans bilde, men navn og personalia tilhørende en avdød person som så langt ikke var registrert som død av Sivilstatusavdelingen. Kortet var utstedt mot betaling av bestikkelser til ansatte ved et sivilstatuskontor i Damaskus. Ifølge aktivisten var det en vanlig fremgangsmåte å bytte ut egne personalia med personalia tilhørende en død person (syrisk aktivist, møte i oktober 2014). Også andre kilder Landinfo har snakket med, hevder at det er relativt enkelt å skaffe seg dokumenter utstedt med uriktige personopplysninger mot betaling av bestikkelser til ansatte ved sivilstatuskontorene (HRW, møte oktober 2014; syrisk opposisjonspolitiker, møte oktober 2014).

4.3 FALSKE DOKUMENTER

Den tekniske kvaliteten på syriske pass utstedt fra 2002 (N-serien) har vært relativt god, men det kan forekomme feil i dokumentene, slik som at underskrift mangler i pass eller at passene inneholder fingeravtrykk i stedet for underskrift (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013; Lifos,

e-postkorrespondanse desember 2014). Det kan også forekomme feil i personaliasiden, som for eksempel at det står «kvinne» i passet til en mann eller omvendt. Dette betyr ikke nødvendigvis at dokumentet er falskt, men kan skyldes at utsteder ikke er nøye nok med å føre opp korrekt informasjon (diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014).

Som følge av borgerkrigen har blankopass og utstyr for personalisering av pass havnet i hendene på opposisjonelle grupper og deretter blitt solgt videre til personer som produserer falske dokumenter (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013 og september 2015; internasjonal organisasjon i Jordan, møte september 2015; Norges ambassade i Amman 2015). Direktoratet for migrasjon og pass opplyser at de har oversikt over hvilke nummerserier med blankopass som er stjålet, og at de har delt denne informasjonen med Interpol. Ifølge direktoratet har 10 000 blankopass blitt stjålet (Direktoratet for migrasjon og pass, møte september 2016). Det antas at antallet blankopass på avveie er høyere enn det som er rapportert inn til Interpol av syriske myndigheter (Norges ambassade i Amman 2015).

I løpet av borgerkrigen har det også blitt mulig å kjøpe syriske ID-kort via kriminelle i Syria. Sivilstatuskontorer i Idlib og Dara som har kommet under kontroll av opprørsgrupper, skal eksempelvis ha utstedt syriske ID-kort med uriktige personalia mot betaling (syrisk aktivist, møte september 2013; FN-kontor i Jordan, møte september 2013; Norges ambassade i Amman, møte juni 2013; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte i mars 2015).

Dersom man er registrert bosatt i et område som kontrolleres av opposisjonen (noe som vil fremgå av ens ID-kort), kan dette være nok til at man blir oppfattet som opposisjonell av myndighetene. Dette kan gjøre det langt vanskeligere å krysse kontrollposter bemannet av regimets sikkerhetsstyrker eller regimelojale militser. Mange vil derfor foretrekke å benytte ID-dokumenter som viser et «regimelojalt» bosted, enten ved å benytte en annen persons dokumenter, ved å kjøpe seg dokumenter med gale personopplysninger eller ved å forfalske dokumenter. Det forekommer også at vernepliktige som forsøker å unngå militærtjeneste, skaffer seg falske militære dokumenter. Enkelte som er under militærtjeneste, og som dermed har militært ID-kort, velger å skaffe seg falske sivile ID-kort for å kunne desertere og reise inn i opprørskontrollerte områder (militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, møte oktober 2014; syrisk analytiker ved Carnegie, møte oktober 2014; FN-kontor i Libanon, møte oktober 2014).

Som nevnt i kapittel 2.4, skal barn føres inn i foreldrenes familiebok etter fødsel. Dette skal gjøres av en mukhtar eller en syrisk ambassade og deretter verifiseres og stemples av offisielle myndigheter. Det forekommer imidlertid ofte at syrere manipulerer familiebookene på ulike måter, blant annet ved at de selv skriver inn nyfødte dersom de ikke er i stand til å registrere barna på vanlig måte (FN-kontor i Nord-Irak, møte mars 2015; humanitær organisasjon, møte mai 2017).

Ulike presseoppslag i 2015 forteller om en utbredt produksjon og omsetning av falske syriske pass i Tyrkia. De falske passene kjøpes av personer som ønsker å reise til Europa for å søke asyl. En del syrere som ikke er i stand til å søke om pass på vanlig måte fordi de er ettersøkte eller assosieres med opposisjonen, kjøper seg falske syriske pass. I tillegg finnes det personer med andre nasjonaliteter, som libanesere og irakere, som kjøper syriske pass med den hensikt å søke asyl i Europa under falskt navn og nasjonalitet. Til dels dreier det seg om blankopass stjålet i Raqqa i forbindelse med at

byen ble tatt av opprørere i 2013 (Fagge 2015; Berlingske 2015; Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation, møte mars 2015). Direktoratet for migrasjon og pass opplyser at de er kjent med at det produseres falske syriske pass i blant annet Tyrkia og Bulgaria (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

Ulike politi- og migrasjonsmyndigheter i Europa avslører i økende grad syriske pass som fremstår som originale pass i N-serien, men som har noen få synlige avvik fra pass utstedt av syriske myndigheter. Disse passene har i dokumentmiljøene i Europa fått betegnelsen «Q-pass» grunnet q-en i teksten «Republique Arabe Syrienne» øverst på personaliasiden i passet. Denne q-en avviker fra q-en i de to utgavene av syriske pass i N-serien. Det er også observert enkelte andre forskjeller mellom ordinære pass og såkalte Q-pass (NID u.å.b). Direktoratet for migrasjon og pass bekrefter at såkalte Q-pass er uautoriserte og at de ikke er utstedt av dem (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

Det forekommer også tilfeller av manipulasjon med personaliasidene i ekte pass og falske forlengelser av gyldighetstiden. Etiketter som benyttes til å forlenge gyldighetstiden til pass, er ofte totalfalske eller manipulert på ulike måter. Man ser også en del falske ekteskapsattester og andre «støttedokumenter» i søknader om familiegjenforening. Ofte legges slike dokumenter frem sammen med pass som tilsynelatende er ekte (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013 og september 2015; Norges ambassade i Amman, møte september 2015; diplomat ved vestlig ambassade i Beirut, møte oktober 2014). Det har også blitt observert fornysetetiketter som antas å være tilknyttet de uautoriserte såkalte Q-passene omtalt over, som inneholder små avvik fra ekte fornysetetiketter (NID u.å.b). Som nevnt i kapittel 2.2.1, har man siden mars 2017 stoppet praksisen med å forlenge syriske pass (Direktoratet for migrasjon og pass, møte mai 2017).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AFP, dvs. Agence France Presse (2015, 27. april). Syria changes passport regulations for citizens abroad. *Daily Star Lebanon*. Tilgjengelig fra <https://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2015/Apr-27/295849-syria-changes-passport-regulations-for-citizens-abroad.ashx> [lastet ned 23. juni 2017]
- Albarazi, Z. (2013, 24. mai). *The stateless Syrians*. Tilburg: Tilburg University. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/pdfid/52a983124.pdf> [lastet ned 23. juni 2017]
- Brørby, M. & Hanson, A. C. (2010, mai). *Familielovgivning i Syria. Religiøse lovkilder under et sekulært styre*. Damaskus: Norges ambassade i Damaskus.

Kun tilgjengelig internt på Landdatabasen.
- Berlingske (2015, 20. september). Falske pas er en god forretning. *Berlingske*. Tilgjengelig fra <http://www.b.dk/globalt/falske-pas-er-en-god-forretning> [lastet ned 23. juni 2017]
- DISCS, dvs. Document Information System for Civil Status (u.å.). *Syria. Travel Documents. National Passport*. Zvalle: Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 28. oktober 2016]
- Edison TD, dvs. Electronic Documentation Information System Network (Travel Document) (u.å.) *Syria*. [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 28. oktober 2016]
- van Eijk E. (2016) *Family Law in Syria. Patriarchy, Pluralism and Personal Status Laws*. London / New York : Tauris.
- Fagge, N. (2015, 17. september). Passport to terror: MailOnline reporter buys Syrian papers being sold to ISIS fighters sneaking into Europe hidden among refugees. *Daily Mail*. Tilgjengelig fra <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3235320/PASSPORT-TERROR-MailOnline-reporter-buys-Syrian-papers-sold-ISIS-fighters-sneaking-Europe-hidden-refugees.html> [lastet ned 23. juni 2017]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (1996, oktober). *Syria. The silenced Kurds*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra: <http://www.hrw.org/legacy/reports/1996/Syria.htm> [lastet ned 23. juni 2017]
- ILAC. (2017). *ILAC Rule of Law Assessment Report: Syria 2017*. Stockholm: International Legal Assistance Consortium. Tilgjengelig fra <http://www.ilacnet.org/wp-content/uploads/2017/04/Syria2017.pdf> [lastet ned 20. juni 2017]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2007, 25. april). *Syria: Procedures to obtain, renew and replace a national identity card*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/469cd6993b3.html> [lastet ned 23. juni 2017]
- IRB (2013, 5. juli). *Syria: Procedures to obtain, renew and replace national identity cards and passports; information contained in the passport and the identity card*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/520e247c4.html> [lastet ned 23. juni 2017]
- Kurd Watch (2010, mars). *Stateless Kurds in Syria – Illegal invaders or victims of a nationalistic policy?* Berlin: Kurd Watch. Tilgjengelig fra http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_staatenlose_en.pdf [lastet ned 23. juni 2017]
- Kurd Watch (2014, 8. desember). *Al-Hasakah: Regime wants to call up reservists*. Berlin: Kurd Watch. Tilgjengelig fra <http://www.kurdwatch.org/?aid=3289&z=en> [lastet ned 23. juni 2017]
- Landinfo (2010, 14. oktober) *Syria: Statsløse kurdere – registreringsrutiner, ID-dokumenter og rettigheter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1456/1/1456_1.pdf [lastet ned 23. juni 2017]

- Landinfo (2016, 23. november) *Palestinske flyktninger i Syria: Identitetsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3470/1/3470_1.pdf [lastet ned 23. juni 2017]
- Lifos, dvs. Migrationsverkets retts- og landinformasjonssystem (2014, 24. november) *Reguljær og irreguljær syrisk militærtjenst*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/nyhetsarkiv/2015-12-03-temarapport-reguljar-och-irreguljar-syrisk-militartjanst-2.0.html> [lastet ned 23. juni 2017]
- Lifos (2017, 12. januar) *Temarapport: Militär utveckling och territoriell kontroll i Syriens 14 provinser*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38773> [lastet ned 20. juni 2017]
- Liveuamap (u.å.) *Map of Syrian civil war / Global conflict in Syria*. Live Universal Awareness Map (Liveuamap). Tilgjengelig fra <http://syria.liveuamap.com/> [lastet ned 20. juni 2017]
- Middle East Eye (2015, 26. oktober) Syria government profits from hike in passport demands. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/syria-government-profits-hike-passport-demand-370936417> [lastet ned 23. juni 2017]
- Norges ambassade i Amman (2015, 11. januar) *Syria: Landnotat om ID*. Norges ambassade i Amman. [Dokumentet er merket unntatt offentlighet]
- NID, dvs. Nasjonalt ID-senter (u.å.a) *ID-basen. Syria. Offentlige registre. Nasjonalt identitetsnummer*. Oslo: NID [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 22. juni 2017]
- NID (u.å.b) *ID-basen. Syria. Dokumentkontroll. "Q-pass"*. Oslo: NID [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 21. Juni 2017]
- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (2017, 26. januar) *Syrian refugees' right to legal identity: implications for return*. Oslo: NRC. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/briefing-notes/icla/final-syrian-refugees-civil-documentation-briefing-note-21-12-2016.pdf> [lastet ned 21. juni 2017]
- OCHA (u.å.) *Syria Crisis: Regional Overview, About the Crisis*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis> [lastet ned 20. juni 2017]
- Pizzi, M. (2015, 27. april). Syria relaxes passport rules, letting refugees and draft dodgers apply. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://america.aljazeera.com/articles/2015/4/27/syria-relaxes-passport-rules-lets-refugees-apply.html> [lastet ned 23. juni 2017]
- Sivilstatusavdelingen (u.å.). *The National Number and the Automation of the Civil Records' Project*. Damaskus: Syrias innenriksdepartement, Sivilstatusavdelingen. Tilgjengelig via <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan031653.pdf> [lastet ned 23. juni 2017]
- Sivilstatusloven (2007, 12. april) *Qanun al-ahwal al-madaniya[Sivilstatusloven]*. Damaskus: Den syriske nasjonalforsamlingen. Tilgjengelig fra <http://www.parliament.gov.sy/arabic/index.php?node=201&nid=15993&RID=-1&Last=10239&First=0&CurrentPage=21&VId=-1&Mode=&Service=-1&Loc1=&Key1=&SDate=&EDate=&Year=&Country=&Num=&Dep=-1&> [lastet ned 22. juni 2017]
- Syrias ambassade i Stockholm (u.å.). *Shu'un qunsuliya. Jawazat as-safar [Konsulære saker. Pass]*. Stockholm: Syrias ambassade i Stockholm. Tilgjengelig fra <http://syrianembassy.se/> [lastet ned 20. oktober 2016]
- Syrias innenriksdepartement (u.å.). *Malumat al-hijra wal-jawazat. Jawazat as-safar. [Informasjon fra Avdeling for migrasjon og pass. Pass]* Damaskus: Syrias innenriksdepartement. Tilgjengelig fra <http://www.syriamoi.gov.sy/new/index.php?req=554&cat=62> [lastet ned 28. oktober 2016]

- Transparency International (u.å.). *Corruption by Country / Territory*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://www.transparency.org/country/#SYR> [lastet ned 28. juni 2017]
- UNDESA, dvs. United Nations Department of Economic and Social Affairs (2009, 30. mars). *Technical report on the status of civil registration and vital statistics in ESCWA region*. New York: UNDESA. Tilgjengelig fra <http://unstats.un.org/unsd/demographic/CRVS/Technical%20report%20ESCWA%20Final.pdf> [lastet ned 23. juni 2017]
- UNHCR (2017) *Syria regional refugee response. Inter-agency information sharing portal*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> [lastet ned 20. juni 2017]
- U.S. Department of State (u.å.) *Country Reciprocity Schedule. Syria*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://travel.state.gov/content/visas/english/fees/reciprocity-by-country/SY.html#> [lastet ned 23. juni 2017]

Muntlige kilder

- Direktoratet for migrasjon og pass. Møter i Damaskus september 2015, september 2016 og mai 2017.
- Diplomat ved en vestlig ambassade i Beirut. Møte i Beirut oktober 2014.
- Direktoratet for nasjonalitet, pass og oppholdstillatelser i KRI, møte mars 2015
- Dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman. Møter i Amman september 2013 og september 2015.
- FN-kontor i Jordan. Møte i Amman september 2013.
- FN-kontor i Nord-Irak. Møter i Erbil april 2013 og mars 2015.
- FN-kontor i Libanon. Møte i Beirut oktober 2014.
- GAPAR, dvs. General Authority for Palestine Arab Refugees. Møte i Damaskus mai 2017.
- HRW, dvs. Human Rights Watch. Møte i Beirut oktober 2014.
- Humanitær organisasjon. Møter i Damaskus september 2016 og mai 2017.
- Internasjonal organisasjon i Jordan. Møte i Amman, september 2015.
- Internasjonal organisasjon. Møter i Damaskus, september 2016 og mai 2017.
- KNC, dvs. Kurdish National Congress. Møte i Erbil april 2013.
- Lifos, e-postkorrespondanse desember 2014.
- Militærrådgiver ved International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic. Møte i Beirut oktober 2014.
- Medarbeider ved en ambassade i Damaskus. Møte i Damaskus september 2015.
- NID, dvs. Nasjonalt ID senter, e-postkorrespondanse november 2016 og juni 2017.
- Norges ambassade i Amman. Møter juni 2013 og september 2015.
- Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse januar 2015.
- Sivilstatusavdelingen. Møter i Damaskus september 2015, september 2016 og mai 2017.
- Syrias utenriksdepartement. Protokollavdelingen. Møter i Damaskus september 2015, september 2016 og mai 2017.

- Syrisk advokat. Møter i Beirut i september 2013 og oktober 2014.
- Syrisk analytiker ved Carnegie Middle East Center. Møte i Beirut oktober 2014.
- Syrisk aktivist. Møte i Beirut september 2013.
- Syrisk opposisjonsaktivist. Møte i Beirut oktober 2014.
- Syrisk opposisjonspolitiker. Møte i Beirut oktober 2014.
- Watan for Syria's national progress og Kheyr charity foundation. Møte med representanter for organisasjonene i Gaziantep mars 2015.

